

Svoboda volného pohybu osob představuje jeden ze základních stavebních kamenů Evropského společenství, bez něhož by fungování evropského vnitřního trhu nebylo myslitelné². Volný pohyb osob je nezbytnou podmínkou pro propojení ekonomik členských států za účelem jejich těsné integrace, vždyť uskutečnění a zajištění tohoto práva mobility výrazně přispívá k naplňování třech ostatních základních svobod, na kterých spočívá společný vnitřní prostor EU- tj. svobody volného pohybu zboží, služeb a kapitálu. Zásada volného pohybu osob je jako jeden ze základních předpokladů fungování společného trhu zakotvena v ustanovení čl. 3 SES³.

Princip svobody volného pohybu však není možné chápat jen jako nástroj realizace společného trhu, neboť tato základní svoboda občanů Společenství nepřímo směřuje k dosažení jednoho ze základních cílů EU: zvyšování životní úrovně občanů členských států EU. Volným pohybem osob se totiž ve smyslu komunitárního práva rozumí nejen prosté přemísťování uvnitř Společenství, ale především možnost změnit místo pobytu za účelem výkonu pracovní činnosti nebo podnikání, tj. možnost usadit se a pracovat, jakož i podnikat na území kteréhokoli členského státu EU.

Svoboda volného pohybu osob zažila od doby ratifikace Smlouvy o založení EHS postupný vývoj směrem ke generalizaci tohoto práva mobility. Vždyť mobilita státních příslušníků členských států Evropských Společenství byla v rámci společného trhu až do počátku 90. let vnímána a realizována pouze v souvislosti s ekonomickou integrací; svoboda volného pohybu se původně vztahovala pouze na osoby ekonomicky činné, tj. zaměstnance čili pracovníky v závislém postavení na základě pracovního poměru vůči zaměstnavateli na straně jedné a na podnikatele či živnostníky jakožto osoby samostatně výdělečně činné s právem usazování na straně druhé.